

REDACTIA

4, Deak Ferenc-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
 e un an 20 cor.
 e 1/2 an 10
 e 1/4 an 5
 e 1 lună 2
 (r-rii de Duminică pe an
 4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrisuri nu se însoțesc.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deak Ferenc-utca nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un sir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Serisori nefrancate nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Anul VI.

Număr de Duminică

Nr. 36

Clipe de reculegere.

Ori cât amar și durere este în viața noastră obștească, nu e mai puțin adevărat, că avem și clipe de înălțare și reculegere.

Astfel au fost Duminică la Bistrița, unde adunatu-s-au la sfat toți câți grija poartă și dorință nutresc ca poporul român din Țeara Ungurească să i se ridice un teatru, cum au bunăoară Sașii, neasămănat mai puțin la număr decât noi.

Astfel va fi Duminică la Oravița, unde iarăși aduna-se va la un loc flamura neamului românesc din patrie, ca să chibzuiască împreună asupra mijloacelor prin care poporul să fie scos dela întuneric la lumina și să i se ia tot ce e merit să întarească neamul românesc.

Una suntem toți în simțul acestor fel de adunări. Certurile sunt lăsate afară. Nu se face deosebire în ce privește legea, ci toți ne simțim d'un sânge, fit ai aceluiași popor oropsit, muncitori în același ogor înfelenit, luptători pentru aceleași drepturi.

D'aceea, din parte-ne laudăm adunările acestea nu atât pentru urmările lor grabnice, cât pentru duhul ce ele varsă între Români.

Sunt atâtea lucruri care ne fac ca anul întreg să stăm răsleți, adesea îndușmăniți. E o adevărată bine facere că ni-se dau și privilegii fericite când toți ne putem aduna sub același acoperiș... La Bistrița, de pilda, adunatu s'au Români de pretutindeni în aceeași biserică, din întâmplare unită, după cum aduna-se vor la Oravița iarăși în aceeași casă duminicească, năntrebând dacă suntem toți d'o lege, ci simțind că suntem cu toți mai presus de toate Români!

Ne mai reculegem astfel. Mai adunăm putere pentru lupta ce trebuie să o purtăm nu între noi, ci împreună, împotriva răului ce ne bântue pe toți d'opotrivă. Căci putere adunăm, când prin firea împrejurărilor suntem aduși să mai uităm de micile uri și pizza dintre frați.

Un singur lucru am dori. Adunările acestea să fie potrivite așa fel, în cât să ia parte la ele și poporul dela țeară, scumpa noastră țărânie. Cel puțin ziua întâia, Duminică, să fie închinată purtării de grije deosebite pentru opincărt, ținându-li-se acestora vorbiri din care să învețe ori cel puțin să li-se desfășoare sufletul. Pentru-că după cum în ceea ce privește viața noastră ca neam, țărâniea a fost pătura cea trainică, printr'insa am străbătut veacuri, năpăstuiți cum nu s'a mai pomenit cu alt neam, — tot așa: și ridicarea în viitor numai prin țărânie este cu putință.

Avem, de altfel, nădejde, că în curând vreme se va face și în privința aceasta un pas înainte. După fie-care adunare trebuie să ne intrămăm.

Eată de ce cu laudă pomenim despre adunarea dela Bistrița și cu bucurie chiamăm pe toți la adunarea ce se va ține Duminică în Oravița.

Pentru Kossuth! În ședința de Mercuri sfatul orășenesc al Aradului a votat suma de 30 000 coroane pentru o statuie ce se va ridica aici lui Kossuth Ungurii aradani au început de altfel să adune bani pentru acest scop încă d'acum opt ani și au adunat 12.000 coroane.

Vasile Mangra, nou alesul episcop al Aradului, este, mereu obiect de preocupare a presei maghiare. Astfel foile locale dela 11 septembrie scriu: După cum ni-se telegrafiază din Budapesta, guvernul a cerut dela fișpanii comitatelor Aradului și Bihocului raport despre activitatea de până acum a lui Mangra. Acestea, se zice, că sunt destul de favorabile...

„Keleti Ertesitő” însă primește știre că poliția din capitală ar avea informațiuni rele despre alesul nostru. E destul să spunem însă, că la „Keleti Ertesitő” informator al afacerilor românești este individul care prostise zărele maghiare și cu știrea că sinodul Episcopesc n'a confirmat alegerea dela Arad.

Dela „Asociațiune”.

În sfârșit eată o afacere asupra căreia se înțeleg toate zărele noastre românești. E vorba de opera monumentală a d-lui prim-secretar al „Asociațiunii transilvane” dl Dr. Diaconovici, de raportul apărut în n-rul IV al „Transilvaniei”. Pe o întindere de 8 coale — un material bogat, inepușabil de numer și nime! Ar trebui să admiri răbdarea ce s'a recerut la compilarea acestui conglomerat de date sece, — dacă aceasta ar fi scopul, ce-i urmărește „Astra”.

Noi am spus-o deja de mult, că postul de prim-secretar al unei Asociațiuni, care și-a pus de țintă cultivarea poporului român, nu e compatibil cu postul de agent al unei bănci de asigurare! Am spus-o de multe ori, că redigiarea revistei „Asociațiunii” nu e în mână bune, când e încredințată unui om, care poate la toate să pricepe numai la literatură nu, ... dovada clasicele sale invenții la „Berni Detre”...

Până acum am fost aproape singuri; azi, în preajma adunării generale a Asociațiunii, și celelalte foi ne secundează.

Așa „Tribuna” dela Sibiu subscie cele-ce am scris noi cu privire la datorințele și chemarea unui secretar al „Asociațiunii”, ear „Drapelul” în n-rul său aice urmă îi trage „multifarului” domn prim secretar un articolăș, de și-i mai mare dragul.

Era și vremea. Prea nu-și mai încăpea onorabilul domn secretar-agent în piele! Se vorbește, că în vremea din urmă visa, că va fi chemat dincolo să continue el „Magnum etymologicum romanum”, să îngroape și opera asta, cum a mai îngropat atâtea foi și ar fi îngropat pe veci și „Transilvania”, dacă „multifarile” sale ocupațiuni nu l'ar fi silit să abziecă de această sinecură grasă.

La adecă, postul de prim-secretar al „Asociațiunii” nu e sinecură, nu-iertat să fie sinecură, dar d-lui Diaconovici îi plăcuse mai mult salariul decât munca serioasă, el credea că e demn să-și ridice fie-care lună leafă pentru-că și-a luat osteneala grea să

dee la tipar rapoartele deosebitelor secțiilor și comitete!

Postul de prim-secretar e un post greu. Bărbatul chemat să ocupe acest post trebuie să fie om muncitor, cunosător al literaturii române, om cu știință serioasă, în stare să înțeleagă mișcările noastre culturale, plin de rivnă d'a vedea literatura noastră îmbogățindu-se prin opuri de valoare, cu dor d'a studia condițiile între care se poate asta implini, — tot calităț, earl firește nu le putem cere dela un agent de bancă „multifar”, dar suntem în drept a le cere dela prim-secretarul „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”. S.

Afacerea Măneguțiu.

Li-s'a deschis, în cele din urmă, și celor dela „Telegraful Român” limba și bine-voiesc a grăi despre afacerea Măneguțiu.

Publică adică un articol, intitulat „Destituirea protopopului Măneguțiu”. Era însă mai bine să tacă. Cel puțin nu dădeau et dovada scrisă că destituirea protopopului este un act de răsunare.

Să vedem numai!

Serie adică „Telegraful”:

„N. Măneguțiu a fost destituit în virtutea unui proces disciplinar pus curgeră asupra lui înainte de aceasta cu cinci ani”.

Foarte bine: cum se face însă, că 5 ani a fost lăsat în pace și numai atunci l'au destituit, când a scos cartea cu pricina, „Almanahul”, în care denunță pe cel dela consistor că sunt netrebniel, iau miță și multe altele?

Să mergem însă mai departe.

„Telegraful” scrie:

„Încă în anul 1886 fiind paroh în Poiana-Sibiului, Măneguțiu a fost suspins dela oficiu pentru lucruri pe cari, om ce se respectă, nu le poate pune pe hârtie, ear' publicarea acestor lucruri s'ar poté face numai dacă am fi constrinși. Decisul acesta de suspensiune s'a adus sub presiunea actualului Episcop al Caransebeșului, pe atunci vicar arhiepiscopesc, Nicolae Popea”.

Și totuși ce s'a întâmplat după această suspensiune adusă sub presiunea veneratului Nicolae Popea?

O spune „Telegraful”:

„În mare lipsă de alți concurenți, a fost instituit administrator protopopesc în Murș-Osorheiu”.

Veneratul Nicolae Popea îl suspendă, înalt Prea Sfințitul Miron îl institue însă administrator, îl lasă să se aleagă, îl sfințește protopop, ba nepotul său dl P. Cosma l'a virit și agent al Albinei!... Pe preotul care „a săvârșit lucruri rușinoase ce nu se pot pune pe hârtie”...

Vedeți D-Voastră, era mare lipsă, nu se găsea în tot Ardealul preot mai procopsit, pentru a fi bun — protopop?

Oare în „Almanahul” său osândit-a mai aspru Măneguțiu sistemul lui Miron de-cum îl osândesc aceste mărturisiri ale „Telegrafului”, organ oficios al mitropoliei?

Felicitările noastre tovărășiei Meșianu-Cosma.

Dar „Telegraful” nu se mărginește să osândească în chipul de mai sus pe răposatul mitropolit și pe stățul și nepotul său Cosma, ci scrie că:

„ajuns protopop, nișința lui princi-pala se vede a fi fost să-și facă avere”... Făcea și el ce vedea că fac cei cari l'au făcut — protopop și agent al „Albinei”.

Dacă e un păcat aceasta, I. P. Sfințe mitropolit Meșianu și d-le Cosma, apoi singurî ră osândiți!

Vorba e, că Măneguțiu își făcea bani „priu abuzuri grave și malversațiuni de bani publici”, — așa spune „Telegraful”...

De aceea încă la 1897, sub presiunea răposatului mitropolit Miron, s'a decretat suspensiunea dela oficiu... Nouă ani li-a trebuit mironiștilor până s'au convins că nu e chiar de model părintele Măneguțiu, ci că avusese dreptate veneratul N. Popea care-l suspendase.

Trecură însă și după a doua suspensiune cinci ani, până ce într'adevăr Măneguțiu să fie... destituit.

De ce l'ați răbdat cinci ani, dacă a fost așa de păcătos?

Cum, numai acum l'ați cunoscut că este „păcătos, decăzut, orgolios, fără inimă, fără suflet”?

Venerabilul N. Popea doar nici de preot nu-l ațase vrednic! Miron mitropolitul l'a făcut însă protopop ear d-lui Cosma, director al „Albinei”, un șir lung de ani i-a fost agent. Și până să apară Almanahul cu pricina, care dintre curioșii și venerabili din consistorul sibian nu era oare prieten cu Măneguțiu? Care n'a benchetuit cu el? Și cine i-a dat informațiuni despre afaceri consistoriale pe cari li-a arătat apoi lumii, prin cartea sa?

Ei, dar își luase omul nasul la purtare, devenise impertinent, așa scrie „Telegraful”.

Vorba e că era bun Măneguțiu când Miron și Cosma purtau lupta împotriva șaguniștilor cari aveau în frunte pe Popea. Căci era om îndrăzneț! Eată de ce Miron l'a făcut administrator și în urmă protopop, — după ce vicarul Popea îl suspendase.

Cine se mai indoiște oare, că dacă nu scoțea Almanahul, ori dacă în Almanahul nu imblătea sistemul lui Meșianu, Măneguțiu ar fi și azi protopop? Doar e taină, pe care o știe toată lumea, că aflând despre tipărirea Almanahului, I. P. S. Sa Mitropolitul Meșianu se târguise cu Măneguțiu, vrând să-l înduplece a lăsa afară coala în care vorbește de... sistemul Meșianu!

Ei, mai zice „Telegraful” că nu-i răsunare la mijloc?

„Telegraful” vrea să-și lege însă pe dl Măneguțiu de noi, pentru-ca după ce l'a arătat păcătos, încât și consistorul mitropolitan l'a aflat unanim vrednic de destituire, să ne scoată păcătoși și pe noi, pe temelul proverbului: „spune-mi cu cine te însoțești, ca să-ți spun cine ești”...

Dar nu așa, onorabili domni. Nouă dl Măneguțiu nici odată nu ni-a fost prieten ci adversar. Noi nici odată nu ne-am solidarizat cu fapte din trecut ale dlui Măneguțiu, ci am luat cuvântul numai după-șce scoțând d-sa Almanahul, l'am văzut dând pe față lucruri contra cărora noi întotdeauna am protestat și pe care li-au săvârșit prietenii de până eri ai d-sale. Înțe-

legem că sunteți supărați pe dl Măneguțiu. Când „Tribuna“, condusă de amicii noștri combătea însă pe dl Măneguțiu, nu dl Cosma, Voilean și Ivan i-au luat apărarea? Și 16 ani ați stat împreună, ca buni frați, împotriva noastră și vă lăpădați de el numai după ce *cunoscându-vă bine*, v-a dat pe față păcatele.

Il acusați acum pe Măneguțiu până și pentru *confesionalismul* ce făcuse în adunarea generală din 1895 (la Blaj) a Asociațiunii? Dar nu „Telegraful“ era oare pe vremea aceea organul în care d-sa scria ce-i plăcea?

Cum așa: acum, că dă pe față păcate din sinul bisericii în care l-ați ținut 16 ani protopop, îl faceți nebun, dar iera om de treabă când sta alături de voi, în *păcate*?

Nu așa însă: noi nu ne-am însoțit cu Măneguțiu, ci simplu v'am arătat că acum îl judecați numai din răsunare că a cuprins în carte ceea-ce știe rău despre voi.

Cu cât însă *adeverurile* scrise de Măneguțiu despre voi scad în putere prin faptul că-l strigați păcătos și pe el?

DIN ROMÂNIA.

Sărbare. Estă programa sărbărei dela „Monumentul Războiului“ ce va avea loc în ziua de 30 August v. 1902 în asistența dlui ministru Harat, a autorităților civile și militare, școlilor rurale și la care sunt rugați a lua parte toți cetățenii.

Dimineața, dela orele 10: Te-Deum în biserică Monasterei Războiului în amintirea lui Grivița; Procesiune la monument în ordinea următoare: clerul, autoritățile, școlile, armata și poporul; Panachida la monument pentru marele domn Ștefan-cel-Mare și eroii căsuși în lupta dela Războiului; Discursuri ținute de cei ce se vor înscrie; Defilare în fața monumentului în ordinea următoare: școlile, delegațiunile și armata.

După amiază, dela orele 2 $\frac{1}{2}$: Recitări de poezii, monologuri, cântece și teatru, executate de școlari; Jocuri naționale.

Regimentul 15 Războiului (Neamț) și regim. 14 Roman vor da onorurile la această patriotică sărbare.

Vor lua de asemenea parte la sărbare elevii școlilor din 20 comune cu învățătorii lor, primarii comunelor rurale, etc.

Din străinătate.

Rechemarea ambasadorilor francezi. Se știe, că guvernul francez și-a rechemat ambasadorii dela Berlin și Petersburg. În urma svonului presei franceze în jurul acestei rechemări, guvernul a fost silit să se declare asupra cauzelor cari l-au determinat ca să-și recheme ambasadorii.

Cauza principală să susține a fi purtarea politică alui Montebello. Un ambasador trebuie să stea la o parte de luptele de partid și nici în aceea-ce zice nici în aceea-ce face nu este iertat să se aște urmele politice interne a patriei sale. Montebello, însă în activitatea sa diplomatică de mulțori s'a uitat de acest principiu. Îndeosebi a osândit închiderea școlilor călugărești. Nu e deci just, dacă să plângă de vre-o nedreptate ce i-s'ar fi făcut.

„Tot astfel de vești au fost răspândite și despre rechemarea ambasadorului din Berlin marchizul Noailles. Fund interviewat marchizul a declarat unui redactor dela ziarul „Matin“ următoarele:

Toate veștile răspândite sunt neexacte. Eu stau deja de lungă vreme în serviciul republicii și ce e mai mult, nu sunt clerical. Sunt religios dar condamn clericalismul, pentru că e așa zicând politica religioasă ori chiar regalia politice. Numai pentru aceea mă retrag, pentru că sunt în drept să-mi cer pensiunea. Alăta e tot. În diplomație încă este lipsă de schimbare ca și în multe altele. Carierile sunt libere. Tinerii sunt nerăbdători, să dea înainte“.

Memoriile lui Dewett. Până în momentul plecării sale în Anglia, generalul Dewett s'a ocupat cu activitate de redactarea memoriilor sale privitoare la războiul anglo-bur. Generalul speră, că aceste memorii vor fi sfârșite peste o lună. De când a început această lucrare el s'a sculat în fiecare zi la 5 dimineața și a lucrat toată ziua, neîntrerupându-se decât spre a mânca. Aceste memorii sunt scrise în dialectul sud-african și vor fi traduse în diferite limbi europene. Acestea sunt amintirile personale ale autorului din timpul războiului. Beneficiile rezultate din vânzarea acestor memorii, vor fi consacrate fondurilor de ajutorare, pe cari generalii sunt pe cale a le organiza în folosul burilor. Generalii Botha, Dewett și Delarey vor redacta mai târziu istoria oficială a războiului din Sudul-Africii. Această istorie va cuprinde documente oficiale și va avea aceeași formă ca publicațiunile statului-major general al armatei germane. Se crede, că generalul Dewett va fi autorul celei mai mari părți a acestei ultime opere. Generalul Viljoen se ocupă de asemenea cu scrierea unei cărți asupra războiului.

Generalii buri și guvernul englez. Conducătorii Burilor, Botha, Dewett și Delarey, s'au dus de câte-va zile earșă la Londra, unde au început negocierile cu ministrul englez Chamberlain asupra dispozițiilor de luat pentru ameliorarea sorții Burilor din Transvaal și Orange, dispozițiilor prevăzute în contractul de pace. Convorbirea Burilor cu ministrul Chamberlain n'a avut rezultat favorabil și cei 3 generali buri sunt foarte nemulțumiți cu rezultatul negocierilor și s'au decis să plece imediat din Londra. Chamberlain încă nu voaște să mai continue negocierile.

DIN BIHOR.

Poporul din comuna Peștea care deși puțin la număr și împovărați de sarcinile grele a ridicat o școală frumoasă. Dumnezeu le-a fost în ajutor și pompoasa școală s'a sfințit în 7 Septembrie st. n. despre care raportează pe scurt.

Dorința poporului a fost ca să se sfințească prin iubitul nostru Vicariu episcopesc Magnificența Sa dl Vasilie Mangra, alesul nostru episcop, care ca un bun părinte sufletesc s'a îngrijit a face destul dorinței poporului trimițând, ca mandatani pe Rev. domn Andreiu Horvath, asesor referințe consistorial preot în Vărad Velențe. Acesta ca un preot vrednic a săvârșit actual sfințirea cu toată pompa cuvenită. După săvârșirea sfintei liturghii la 11 ore a. m. s'înd din sf. biserică cu poporul numeros a mers la școală unde s'a celebrat actual sfințirea după care a ținut poporului o frumoasă cuvântare despre însemnătatea școlii lăudând vrednicia acestui popor pentru jertfa adusă pe altarul culturii.

La orele 2 $\frac{1}{2}$ d. a. s'a dat un banchet din partea comunei bis. la care a luat parte mulți preoți și învățători precum și chiar străini din Aleșd. La masă n'au lipsit nici toastele care de care mai animate. Cel dintâiu la ținut Rev. domn Teodor Filip, prof. tractul întru sănătatea M Sale împăratul și rege Francisc Iosif I și augusta casă și pentru Magnif. Sa dl Vasilie Mangra alesul episcop al Aradului. Rev. domn Andreiu Horvath, asesor referințe apreciând jertfele aduse de popor la sfințirea și susținerea școlii precum și osteneala conducătorilor închină în sănătatea poporului a preotului și învățătorului local.

Teodor Pap, preot în Lugoj pentru Rev. domn Andreiu Horvath mandat. consist. care a ostentat la săvârșirea actualului sfințirii implinind dorința așteptată de popor. Cântând cu toții mulți ani trăiască.

Petru Cipou, inv. în Luncoara, espunând istoricul și folosul școlii confesionale întru cultivarea poporului în adevărat înțeles cultural, moral, religios ca unica școală care implinește toate acceptările timpului în care trăim, apreciând ostenețele protopopului tractual întru promovarea în viața poporului în școlile confesionale române toasteaș pentru Rev. domn Teodor Filip, protopresbiter.

Ștefan Tulvan, inv. locului închină în sănătatea oaspeților străini și a familiei lor

car și de altă confesiune totuși ne-a onorat cu prezența dlor.

La dorința poporului care se adunase în curtea școlii într-un număr mare a chemat afară pe învățătorul Petru Cipou din Luncoara, care a ținut o frumoasă vorbire populară despre însemnătatea școlii și a bisericii întru păstrarea religiei drept-credincioase și a limbii moștenite dela moși-strămoși, lucrând pe baza principiilor morale creștine la cultivarea poporului fără care susținerea statului nu o putem închipui, recomandând alpire către aceste așezăminte sfinte și mulțumindu le pentru rîvna și dărnicia lor zice: *trăiască poporul.*

Poporul erumpu în nesfârșite de să *trăiască* la adresa vorbitorului și a inteligenței adunate, urmează apoi o mulțime de cântări bisericesti și naționale.

Seara la 7 ore s'a început petrecerea aranjată de învățători, preoți și inteligența de pe Criș, în favorul școlii, la care au luat parte un număr frumos de familii, dar totuși au lipsit mulți, cari puteau să participe.

Când să fac petreceri străine, atunci unit domni se prezentează în toată parada, ear petrecerile aranjate pentru așa scopuri mărețe spre cinstea noastră a tuturor, ei cu uzurătate le încungură. Familiile străine au lipsit, făcând imputări că nu li s'a trimis invitații după gustul lor, ceea-ce nici domniile lor nu o fac de dragul nostru.

Petrecerea începută ca de regulă cu *Ardeleana* jucată de tinerime cu mult foc a avut un succes moral și material peste așteptare.

Din cununa frumoasă de doamne și domnișoare mi am însemnat. Doamnele: Sofia Moldovan, (Oruteag) Venter (Boroș) Paladi, Pereni din Borod, Vlaicu din Buz, Filip, Lugoj-superior Pop din Asilem Iacob din Peștea, Lascu din Baia. Domnișoare: Valeria Venter din Boroș, Aurelia Filip, Ana Filip, L. Filip din Lugoj Veturia Paladi din Borod, Ana Balza, Cristina Bulzan, din Fechetetșu, Ana Niga din Arad, Ana Lascu din B. l. Lucr. Silghii din Vașad, L. Pap din Hăuș, L. Nagy din Aleșd și altele a căror nume nu l'am știut.

Toți participanții, să primească mulțumită pentru concursul dat la reușita frumoasă a petrecerii, servescă spre exemplu celor ce au lipsit. Voi Peșteșenilor puteți fi mândri de onoare, ce vi s'a dat acesta a fost un semn de recunoștință comunei Peștea cu un trecut istoric bisericesc pentru protopopatul Peșteșului dela care își are și numele. V'ați ridicat un monument cultural neperitor pentru fiilor voștri, de care de acum înainte aveți mare grijă că e făcut cu mare jertfă.

Ștefan Tulvan învățătorul locului poate fi mândru că ostenele sale n'a rămas zadarnice pentru care n'am destule cuvinte at mulțumii. Preotul locului Gavril Iacob să poată mândri cu un așa popor brav care ascultă sfatul bun și cu dispreț resping pe cel rău. Un așa frumos ceremonial de mult n'am avut pe Crișul repede. Deie Dumnezeu să avem cât mai dese spre cinstea și progresul cultural al națiunii noastre române.

Argus.

Concertul d-nei Vladaia în Lipova.

Un public puțin dar ales a ascultat aseară în Lipova prestațiunile artistice a d-nei Irena de Vladaia.

Și a fost în adevăr o seară admirabilă. D-na Vladaia s'a achitat atât de fericit în grelele sale piese, încât... par'că cu d-na Vladaia ești așa: cu cât mai de multe ori o ascuți, cu atât mai robii îți lasă sufletul.

Sunt aproape două luni, de când am auzit-o în Arad, de atunci d-na Vladaia a făcut un turneu artistic lung și fără îndoială obositor. Ei bine, distinsa artistă, nu este de loc alterată de această oboseală, am aflat-o și în sănătate și în dispoziție perfectă, și a cântat precum spuseseam cu cunoșcuta-i măiestrie de a se furișa în inimă și de ale subjugă.

Căci toți am rămas subjugăți. Frenetice aplause resplăteau la fiecare pauză sublimă acorduri ce umpleau sala, ear când neîntrecuta

măiastră a cântat doinele noastre-naționale, însuflețirea a trecut într-un adevărat extas.

Dl Savu de asemenea a plăcut mult. Cu deosebire cu declamațiunile comice a produs efect, fiind de nemărate ori rechemat.

Căci asta ni-se pare a și fi forma sa, dl Savu este comic excelent.

Concertul a reușit splendid și suntem siguri că toți cei prezenți dus cu sine amintirile dulci ale unei seri de adevărat deliciu sufletesc.

După concert a urmat dans. Nu s'au putut încheia însă numai vreo câteva-va perechi — căci de astădată numai pot retăcea un lucru condamnabil — tinerimea s'a așezat la mesele albe, închinând cultului lui Bach și absentând de acolo unde trebuia să fie: în sală.

Dau și o listă la tot casul incompletă a celor prezenți, cerând scuzele celor cari imi vor scapa din condei.

Doamnele: Hamza, Serb, Saviciu, Masznyik, Muntean, Putici, din Lipova; Dr. Avramescu, Dr. Bradean din M.-Radna; Maleșiu din Belotint.

Domnișoarele: Brânda, Evtian, surorile Hamza, Serb, Tuducescu, Vuia.

Dacă voui fi scăpat vre-un nume, gingașe cetitoare nu vă supărați, căci vina o poartă mai ales zețarul care tocmai acum imi stă la spate și cu un glas desperat cere — manuscris!

De pe valea Ampoiului.

La noștele publicate între nouăștile din n-rul 150 și 155 față de corespondența mea din n-rul 145 Vă rog a publica următoarele refuzuri:

Cele șise de protopop nu privesc persoana dlui protopop Popoviciu din Abrud, ci pe altul, ceea ce de altfel se poate înțelege din însăși corespondența amintită, prin faptul, că dl Popoviciu nu e protopop pe „Valea Ampoiului“ ci în creștii Mușilor-apusenii, în Abrud.

Ce privește pe dl notar Radu, n'are să se supere de loc.

Nu împoartă cine a scris de notar, ci-că cele-ce a scris sunt adevărate ori ba, și dacă nu sunt adevărate, dovedește contrariul, ear nu injura.

Omul.

În corespondența de pe Valea Ampoiului din n-rul 145 a „Trib. Pop.“ semnată de „Omul“ între alții mi-se atribuie și mie consensul la viețuirea în concubinată învățătorului de aici, dar fără cât de puțină basă, căci omul se vede nu le știe toate. Declar deci că în aceasta cauză nu mă simt vinovat de loc, căci eu mi-am făcut datorința cât mă orivește pe mine, și anume: încă în anul 1898 îndată ce învățătorul și-a adas servitoarea în școală, l'am provocat verbal să o depărteze, apoi în scris din oficiu, la ce s'a justificat cu cartea de serviciu dela pretură. Am făcut deci îndată arătare la oficial protopresbiterial și de aci la Consistor. Consistorul prin rezoluția nr. 2268 școl. din 1899 a acceptat răspunsul justificator a învățătorului îndrumându-mă a reclama numai atunci, când prin casuri concrete s'ar dovedi viața imorală a învățătorului. Neputând arăta casuri concrete până-ce în anul 1900 servitoarea a dat naștere unui copil; atunci am arătat cazul concret dovedindu-l cu extrasul de botex. Că în urma acestora s'a luat oareși-care-va măsură, mie până acum nu mi-s'a făcut cunoscut.

Feneș, la 8 Septembrie 1902.

Iosif Magda,

paroch gr.-or.

Adunarea generală a Societății pentru Teatru Român.

Bistrița, 9 August.

— Raport special. —

II.

Banchetul abia s'a încheiat pe la orele 2. O masă admirabil aranjată s'a încins în sala cea mare dela Reuniunea meseriașilor (Gewerbeverein). Mâncările bune au fost aromate prin muzica neîntrecutului Christof, ear' toastele, afară de unul singur, de asta dată în chip excepțional n'au scârțat apetitul și voia cea bună a mesenilor.

Seria toastelor a început-o — bine înțeles — președintele Iosif Vulcan pentru Majestatea Sa Imperatul și Regele Francisc Iosif I. Toastul a fost ascultat în picioare și la urmă taraful lăutarilor a cântat „Deșteaptă-te Române”.

Protopopul Bistriței, dl Gerasim Domide în cuvinte sincere, fără esagerări, ceea-ce earăși numai rar se întâmplă la noi, a pus în vederea mesenilor meritele președintelui Iosif Vulcan, care a răspuns foarte emoționat.

Vicarul Nășudului Ciril Deac tuchină în sănătatea membrilor din comitet. De față erau dintre ei Nicolae Petra-Petrescu (Brașov), Dr. Emanuil Ungurianu (Timișoara), Vasile Goldiș (Arad) și Dr. Iosif Blaga (Brașov).

În numele membrilor din comitet mulțumește dl avocat Dr. Emanuil Ungurianu, care cu elocvența lui specifică recomandă Românilor cu insistență sfânta trinitate a condițiilor de întărire națională: cultura, moranitatea și munca economică.

Avocatul Dr. Gavril Tripou într'un discurs cu adevărat magistral închină pentru aceia, cari poartă printre Români steagul culturii naționale și muncesc pentru înființarea teatrului român, pentru oaspeții Românilor din Bistrița.

Tinerul Vasile Moldovan în cuvinte alese își exprimă părerea de rău, că tinerețea română se arată atât de apatică față de mișcările noastre culturale și că nici aici nu s'au prezentat în numărul cuviincios, închină pentru bătrâni, cari și azi mai mult decât tinerețea, se însușește pentru idealurile noastre naționale...

Cuvântarea aceasta a făcut impresiune adâncă prin adevărul cuprins într'însa și la masă și după masă s'a vorbit mult despre decadența simțului național la tinerețea noastră de azi. O mulțime de tineri se află în zilele acestea prin apropierea Bistriței, dar' ei preferă a face pe undeva chefuri, decât să vină la manifestația românească dela Bistrița.

Un al doilea tiner, numele nu îl știu, s'a întors la obiceiul său din anii trecuți și a crezut că face pe naționalistul îngrozitor, dacă în frase bombastice pomeneste cu vocea tremurândă pe Mihail Vițeazul, apoi — să n'înțelege — pe Horia, Oloșca și Crișan. Am dori ca să fim odată feriți pe la adunările noastre de cicioismele acestea și plictisitoare și fără nici un rost.

După alte două—trei închinări așa mai de a doua mână, președintele ridică masa și publicul pleacă la Bombardir, unde era petrecerea populară. Adică acolo își petrecea poporul. Joc, câlușeri, chioțe și — cu un cuvânt petrecere populară. Păcat că bieții Românași jucau în sală, în loc să fi jucat undeva în liber.

Seara a fost concert și teatru. Corul popular, condus de tinerul Domide (fiul protopopului), a cântat „Ce fact Ioană?” de G. Dima. — O adevărată plăcere artistică ne-a procurat doamna Elena Eitl n. Florian, care a cântat la pian. Ilustrațiunea română de Karasz și Transcripțiunea lui List asupra Valsului Faust de Gounod. Amândouă aceste piese prezintă greutatea tehnice foarte considerabile, peste care însă doamna Eitl-Florian a trecut cu o ușorință admirabilă. Dar' nu numai în

tehnica pianului e adevărată maestră d-na Eitl-Florian, ci dînsa ne-a pus în uimire și prin adâncimea fondului estetic al pieselor cântate. Am admirat forța doamnei Eitl, când exprima puterea fortisimelor din Ilustrațiunea lui Karasz, mai mult am admirat însă gingașia pianisimelor din deliciosul vals al lui Gounod în transcripțiunea mare-lui Liszt.

Al treilea punct din programul concertului a fost cântarea domnișoarei Virginia Gall. D-sa a cântat „Aria” din opera Troubadour de Verdi în limba italiană și „Cântec spaniol” (Chanson Espagnol) românește. Artă domnișoarei Virginia Gall e bine cunoscută publicului nostru românesc. Domnia Sa a avut bună-voință a cânta la multe adunări de ale noastre. Și de asta dată a secerat aplause frenetice din partea imensului public adunat în sala cea mare dela „Gewerbeverein”. Ne-a părut rău, că acum suferia de puțină răgușală, căci altfel nu credem să fi refuzat dorința publicului de a-i da încă câte-va Căntece românești.

Diletanții au jucat două piese. Una „Trei doctori”, comedie într'un act, localizată de Virginia A. Vlaicu, alta „Ruga dela Chisădeu”, comedie populară cu căntece într'un act, de Iosif Vulcan. Cea dintâi a succes foarte slab și a plictisit de moarte publicul, a doua a fost mai bine reprezentată, e însă pagubă mare, că a lipsit orchestra, ceea-ce cu atât mai mult ne miră, căci taraful lui Christof după 2—3 probe putea să facă foarte ușor lucrul acesta. Pe lângă orchestră cântările mai ales ale soliștilor nu ar fi reușit așa slab. Observăm, că piesa primă a fost jucată de meseriași, ear' în piesa a doua au jucat numai țărani și țărance. După concert s'a încins o petrecere de dans pentru popor, care a dăinuit până dimineața.

Astfel s'a terminat ziua primă a adunării teatrale dela Bistrița.

Luni, în 8 Sept. n. la orele 10 a. m. s'a deschis ședința a două. În această ședință înainte de toate Vasile Goldiș citește protocolul ședinței prime, care se verifică.

Urmează raportul comisiunii însărcinate cu cenzurarea raportului cassarului despre starea casei și averea societății, pe baza căruia s'a constatat, că de prezent averea societății se urcă la suma de 310,664 coroane 49 fil. Sporiul acestei averi în anul din urmă a fost 24,375 cor. 25 fil. A ajuns așadar societatea teatrală să aibă un venit anual de peste 12 mii florint. Cu bucurie vedem deci, că în curând chiar și materialicește înființarea unei trupe ambulante de actori va fi ușor posibilă.

Raportul general al comitetului s'a luat la cunoștință, comitetului i-s'a adus mulțumită, ear' față de membrii reșoși ai societății adunarea își exprimă condolențele sale prin sculare.

În contra așteptării noastre propunerile comitetului referitoare la schimbarea statutelor și la măsurile de luat în vederea înființării teatrului român, nu au produs absolut nici o discuțiune din partea membrilor adunării. Astfel fără nici o discuțiune s'au primit propunerile comitetului, cari sunt următoarele:

1. Având în vedere că modificarea statutelor este de prisos, fiind-că în cadrul actualelor statute se pot face toți pașii necesari pentru înființarea teatrului român, adunarea generală trece la ordinea zilei asupra chestiunii modificării statutelor.

2. Societatea pentru fond de teatru român decretează în principiu înființarea teatrului român în sensul §-lut 21 din Statute.

3. Adunarea generală decide, că „Societatea pentru crearea unui fond de

teatru român” există ca atare și de aici încolo pe baza statutelor aprobate de Înaltul minister reg. ung. al internelor în 13 Febr. n. 1877 sub nr. 6797.

4. Adunarea generală îndrumă comitetul societății a compune un plan de acțiune pentru executarea lucrărilor necesare la pregătirea înființării teatrului și a-l prezenta la proxima adunare generală spre deliberare.

Acestea sunt hotărârile adunării generale dela Bistrița, prin cari chestiunea înființării teatrului național român a mers un pas înainte. Nu este aci locul, să aplecăm procedura comitetului, care a crezut că este consult a-și abandona părerea sa din anul trecut despre schimbarea statutelor. Noi nu aprobăm pe deplin această procedură, dar' totuși suntem departe dela punctul de vedere al confrăților dela „Tribuna”, exprimat în articolul de fond „Teatru român”. Atârnă totul dela chipul, cum va chibzui comitetul planul de acțiune. Ar fi consult, ca acest plan să fie discutat într'o ședință plenară a comitetului, ear' apoi cel mult prin Februarie din viitor sa fie publicat prin ziare, ca să poată fi discutat în măsură suficientă încă înainte de adunarea generală a anului viitor.

Membrii fondatori cu ocaziunea adunării generale dela Bistrița s'au făcut 4, pe viață 3, ordinari 32 și ajutători 23, ear' suma încasată dela acești membri a fost de tot 1384 cor. 20 fil. Membri fondatori sunt: 1. „Aurora”, institut de credit și economii în Nășud, 2. „Bistrițana”, institut de credit și economii în Bistrița, 3. Dr. Demetriu Ciuta, avocat în Bistrița și 4. Ioan Baci, preot în Șoimoș. Membri pe viață s'au înscris: 1. Dr. Gavril Tripou, avocat în Bistrița, 2. Dr. George Linul (Bistrița) și Dr. Eugen Bran, adv. în Teaca. Dela concert s'a încasat ca venit curat peste 400 cor. Astfel succesul material se urcă la 2000 coroane.

În decursul ședinței s'au citit și telegramele de felicitare, sosite din multe părți la adresa societății. Totuși în anul acesta par'că au fost aceste telegrame cu mult mai puține decât în alți ani. Faptul acesta și împrejurarea, că de astădată tinerețea a lipsit aproape cu desăvârșire dela adunarea generală a societății pentru crearea unui fond de teatru român, se pare a dovedi o răceală a publicului nostru față de această societate. Noi însă credem că răceala aceasta este numai aparentă și suntem de părere, că adunare aceasta nu a fost destul de bine pregătită prin publicistica noastră, ceea-ce este o mare greșală din partea ziarelor românești. Dacă aceste ziare au coloane pentru ciciofade, apoi ar trebui să aibă și mai multe coloane pentru deșteptarea interesului public față de una dintre cele mai însemnate instituțiuni culturale românești.

V. G.

„Trecerea Dunării”.

„Trei zile n'urăm, am rășbit
„Prin Dunărea umflată,
„Și nu departe-am tăbărit
„De Plevna blăstămată”.

(V. Alexandri).

Mărți, 20 August v., s'au împlinit 25 ani de când brava armată română a trecut Dunărea pe podul dela Siliștioara-Măgura; 25 ani de când lumea românească adunată pe șesul Siliștioarei a ascultat cuvântul Majestății Sale Regelui Carol, pe atunci numai principe și domn român, care însoțit de statul Seu major a străbătut călare rândurile oștenilor și li-a adresat următorul ordin de zi:

Oșteni!

„A trecut anul de când lupta de pe te „Dunăre între Turci și Creștini pune în „primejdie hotarele noastre. Pentru a le „apăra, țara a făcut apel la voi. La glasul

„ei vi-ați părăsit căminile cu avântul oame- „nilor cari au conștiință că dela devota- „mentul lor atârnă ființa Statului român.

„Pe cât timp oștirile operau în de- „părtare și noi nu eram amenințați decât „de năvălirile unor cete de jaftitori, ne „puteam ține numai în apărarea țărmuri- „lor. Acum însă rășboiul se apropie de „hotarul nostru, și dacă Turcii ar fi învin- „gători, este îndevărat că ar năvăli cu toții „asupra țării, aducând cu dinșii măcelul, „prădarea și pustiirea.

„În această pozițiune, ca să scăpăm „țeara de sălbătăciile năvălitorilor, este de „datoria noastră să mergem să-i combatem „pe chiar țărmul lor.

„Ostași Români! voi știți cât de mult „a suferit patria noastră, în timp de peste „200 ani, în care vi-se rășpiseră mijloacele „de a mai apăra bărbătește, pe câmpurile „de bătăc, drepturile ei. Astăzi aveți oca- „siunea să arătați din nou vitejia voastră, „și Europa întregă stă cu ochii țintiți „spre voi! Înainte dar', cu inimă româ- „nească, și lumea să ne judece de pe fap- „tele noastre.

„Reîncepem astăzi luptele glorioase „ale stăbunilor alătura cu numeroasele și „bravele armate ale uneia din cele dintâi „puteri din lume. Armata română, de-și „mică, se va distinge, sunt sigur, prin „bravura și disciplina ei. Ea va reda astfel „României rangul ce a avut altă-dată, și „care i-se cuvine între națiunile europene.

„Aceasta este și credința augustului „Imperator al tuturor Rușilor. De aceea nu „numai Români vor lupta alături cu Rușii „d'același câmp și pentru același scop, dar' „încă comanda superioară a ambelor armate „despre Plevna îmi este încredințată mie.

„Aceasta este o onoare care se re- „sfrânge asupra țării, asupra voastră.

„Faceți, dar' să fălăie din nou cu „glorie dreptul românesc pe câmpul de „bătăie, unde strămoșii vostri au fost, se- „colii întregi apărătorii legii și ai libertății.

„Nainte dar', ostași români, înainte „cu bărbăție, și în curând vă veți întoarce „în familiile voastre, în țara voastră, liberă „prin voi înși-vă, acoperiți de aplausele „întregii națiuni.

„Dat în enartirul Nostru Domnesc, la „Corabia. 20 August 1877.

Carol.

Doză-zeci și cinci de ani au trecut de atunci! Și datul a rămas memorabil și neșters în istoria regatului român. „Voința Națională din București consacră acestui dat următorul avântat articol:

„20 August 1877!

Trecerea Dunării!

Dată pururi aducătoare aminte ce des- chide vremea nouă a zilelor de glorie și de vitejie ale neamului românesc:

Dată ce luminează cu dumnezeasca ei strălucire tot trecutul de întonerec al strănepoților lui Ștefan și Mihail.

Eternă fie amintirea ta urmașilor nostri — din neam în neam — sfântă zi ce ai văzut aruncându-se pod pe luciul latei Dunării, peste care a trecut cel dintâi Rege al Românilor în fruntea feciorilor întineritei Români!

Pe o cruce de oțel a pus Vodă-Carol să se sape leatul ei în slove eterne, și aceasta a fost prima cruce ostășească ce a făcut să tresalte de fiorii biruinței piepturile vitejilor oșteni.

Ocroțiți de acest simbol al credinței au isbândit acei cari, așșderi ca legendarul Peneș Curcanul, zicea:

Din câmp, d'acasă, dela plug,
Plecat-am astă vară,
Ca să scăpăm de Turci, de jug,
Sărmana, scumpă țeară.

Trecerea Dunării!

Bătrânul Danubiu își domolise valurile, și pe podul făurit de flăcări șesurilor

și plaiurilor trece mândru cu murgul înspumat viitorul Rege al Românilor!

Trimbițele sună, drapelul desfășurat flutură în bătaia vântului, roibii nechează a vitejie și tunurile vestesc neamului românesc trecerea peste Dunăre a celor cari aveau să deschidă peste 10 zile drumul glorioaselor isbânzi, sub dealurile Griviței, — și a căror sfântă pomenire se cuvina a o cânta în psalmi de laudă, căci: „Cu moartea lor pe moarte au călcat, și viața au dăruit neamului românesc“.

Trecerea Dunării!

Cruce ostășească asemenea de sfântă pentru noi ca și cea pe care Mântuitorul lumii și-a dat duhul pe dealul Golgotiei; Cruce care al încalzit inimile mândrilor luptători ce năvăleau cântând în iureșul mândros al morții, întărindu-le credința în semnul dumnezeesc ce ocrotește catapiteasma sfintei noastre biserici;

Cruce sărutată de acei voinici cari cu trupurile lor au făcut punte peste Valea Plângerii, când:

... tunuri sute bubuiau
pe olăcina pământului,
Când mii de bombe vejelau
Trecând în sbor ca vântul.

Fii binecuvântată, tu slăvită inchipuire a vieții celei nouă, căci sub sfânta ta ocrotire botez nou primit-au urmașii învingătorului lui Baiazid,

20 August 1877!

Trecerea Dunării!

Sfântă zi, ce ai văzut răsărind soare nou pe cerul României!

Cu cât mai mult te vei depărta în apusul vremii, cu atât mai mândră va fi strălucirea ta; și neamurile viitoare vor prăznuiră răsăritul tău așezându-se ca sărbătoarea Paștilor — trecerea dela întunecatul păgânătății la lumina adevărată a crucii!

Și când cercetătorul de crisoave și odoare vechi, povestind trecutul glorios al neamului românesc, va căuta în templele unde se păstrează aceste mărturii de isbândă, alături cu alte simboluri surite ale vitejiei străvechi, va găsi negriți de vreme, o cruce de oțel, și pe slovele săpate cetiva leatul pururi aducător aminte al „Trecerii Dunării“.

Earăși „Cartea Copiilor“.

— Reflexiuni la un „Răspuns“ —
(Urmare și fine).

9. Laude nemeritate nu pot să aduc nimenui, nici chiar domnilor învățători. În deplină cunoștință a lucrului pot constata, că puținii dascăli avem, care să cunoască mai multe limbi străine; vor ști aproape

toți unguerește, câți-va foarte puținii nemțește, franțuzește ori altă limbă occidentală poate nici doi.

Di „autor“ al „Cărții Cop.“ însă are grabnică trebuință de a-și linași mereu colegii, și scrie: „S'a păcătuit urit și aici — di Hodoș se înțelege — de oare ce pot susține (ce ne poți d-a-ia?) că și între jertfele națiunii (adecă între dascăli) vor fi destui care știu destulă(!) nemțească, franțuzească sau alte limbi!“ (Vezi bine, ca vor fi; dar nu știm unde?)

În loc de această tiradă, „autorul“ făcea mai bine să ne spună: cam de pe unde a „împrumutat“ piesele italianului Silvio Pellico și a francesului Ioan Richemont? — De nu cumva Maria Cugler Pont, o excelentă literată descoperită de „Cartea Cop.“ (Unde trăsese oare cocoana Maria?)

10. În legătură cu punctul precedent, trecem la partea aceea, care mai ales a deslășuit patima domnului „autor“, ca să mă bătorească cu un potop de nimicuri, care eărăș nu pot să adeverească alta, decât impotența de a scrie ceva de daf Doamne a domnului „autor“, precum și gradul educației, până la care s'a ridicat acest vrednic bărbat al școlii românești.

Am surprins adecă pe „autorul“ cărții folosindu-se, fără să mărturisească, de munca altora. Cu alte vorbe: a plagiat vrednicul bărbat.

La compunerea abecedarului meu din 1894 am ales mai toate piesele cetind operele originale ale autorilor, și colecțiile de literatură populară, la trebuință am prelucrat materia, indicând și izvorul. Natural, că e o muncă oboșitoare și lungă, dar cinstită.

„Cartea copiilor“ este însă o lucrare de om practic, care își alege câteva manuale tipărite de alții și — „compune“. (Adevărat, că și în cazul acesta cartea compusă alandala).

Di „autor“ reproduce din astfel de manuale o mulțime de piese, care sunt prelucrate ori traduse de alții, însă „autorul“ le arată ca și când înauși ar fi muncit la ele.

Un exemplu (pe lângă cele de sub punctul precedent) este și poezia „primăvara“, aleasă și prelucrată de mine din Alexandri. Este o doină pe care poetul însuși o arată că-i poezie populară. — „Cartea Cop.“ nu numai o fură din abecedarul meu, ci din ignoranță o declară aparținătoare literaturii culte, nu populare. — Păcăleala aceasta am dovedit-o cu multă cruzare în darea mea de seamă.

Ce numire merită acum să poarte vanitosul, care mai întâi se folosește pe cale necuviincioasă de munca mea, după aceea mă injură în fel și chip, că-s „nutilitate“, „prost“, „nărod“, „nebu“, un vocabular întreg: — cum să numim pe omul mic la suflet, care își permite tristul curaj de a introduce în polemia aceasta până și defecte corporale, ca bunăoară miopia cuiva, — aceasta o las liniștit fu judecata colegilor „autorului“: aceia să-l califice după vrednicia lui.

11. Minteă sănătoasă, experiența și paragrafi legii ne dictează, să nu facem la casele noastre ferestre, care se deschid în curtea vecinului.

Am zis atunci, o zic acum, și o știe toată lumea, că-i așa.

Vezi bine, viteazul nostru „autor“ nu se lasă, ci, în limba lui ar vrea să fulgere între altele zicând: „În aici la capet să demustru(!) că di Hodoș, după ce ne a arătat cât face ca pedagog vrea acum să ne convingă și despre ceea, că în afaceri de drept e tot o nutilitate“ (m'am topit!; „Proprietarul unei case — urmează autorul — poate să facă în păretele sau ferestre spre curtea vecinului“.

(Altă căciula! spre curte!)

Să analizăm nițel.

Întâi și mai întâi putem din nou constata, că avem de lucru cu un om increzut, incult și lăzestrat cu o naivă rafinerie, care nu poate, sau nu vrea, absolut să distingă lucrurile. Își ia în ajutor până și numeri unor hotărâri date de curia regească, ai căror text se 'nțelege nu-l cunoaștem — dar e și de prisos să-l auzim.

Sbuciumul „autorului“ de a avea măcar o aparență de adevăr ieste cu totul zădarnic.

Căci, dacă nu voim să încurcăm mințile oamenilor, eată ce e permis și ce nu-i permis în toată chestiunea:

a) Nu este permis să ne facem fereastră veritabilă, care se poate deschide și închide în curtea vecinilor, o fereastră prin care ar putea un om să între ori să easă. De altă parte:

b) Este iertat, în unele cazuri, să faci în păretele casei tale la anumit loc o deschizătură spre curtea vecinului pentru a avea lumină, (dar nici decât o fereastră), care să se poată deschide însă acolo și prin care să putem privi ori chiar intra, cu dragă voie: într-o curte străină. —

La atâta se reduce toată sforșeala, cu care se termină „răspunsul“. (Piesa de cetire cu „moș Petru“ rămâne așadar tot greșită.)

Să lăsăm la o parte persoana „autorului“, și să resumăm greșelile de frunte ale cărții:

I. Cartea Copiilor ilustrată nu conține tot materialul pentru o clasă. Din cauza aceasta nici nu nu poate înlocui manualele speciale ale singuraticelor obiecte de învățămînt. Cărți speciale avem și pentru clasa a doua, și sunt cu totul superioare „Cărții Copiilor“ și ca limbă, și ca idei;

II. În cartea, de care am vorbit, se cuprind multe piese, ca de ex. Rugăciunea de Eltade, foarte slabe; ear altele, ca pastelurile lui Alexandri în fragmente, peste putuță de a fi înțelese în întregimea lor; și în sfârșit, ce e și mai rău, dăm peste astfel de cuvinte în „Cartea Copiilor“, care sunt potrivite să deștepte sensibilitatea școlariilor;

III. Piese de cetire, traduse ori prelucrate de alți scriitori, sunt luate de-a gata, și reprodu se în cartea aceasta, fără a se mărturisi împrumutarea;

IV. Regulele, ce ni se impun la cetit și scrie, sunt formulate astfel, de înțeleau lor este un nonsens;

V. „Ilustrațiile“ cărții sunt abea câte-va iconițe primitive și aiese la întâmplare, — numirea ilustrată este în orice caz un abuz de cuvânt.

Greșelile de interpunctiune, greșelile de înțelesul vorbelor, păcatele în contra clarității, — le trecem cu vederea. Căci și fără de acestea „Cartea Cop.“ nu corespunde planului de învățămînt, nici din eparchia Aradului, nici din a Caransebeșului.

Din considerațiile acestea Venerabilul Consistor delc Arad, (unde se zice că „Cartea Cop.“ a fost oare-când aprobată, dar numai din scăpare de vedere:) sperăm că va reveni și va revoca aprobarea nemeritată, oprind în interesul învățămîntului folosirea „Cărții Copiilor ilustrate“ ca manual în școlile noastre elementare din eparchia Aradului.

26 August 1902.

Enea Hodoș,
profesor.

Din comitatul Caraș-Severin.

Un lucru care merită recunoștință.

Prin dispozițiunile înaltului minister de agricultură, care prin subalternii săi din comitatul Caraș-Severinului au avut bunăvoință a dona pentru comuna Petric în trefant de-artindul 150 mil de florari, va să zică în tot anul câte 50 mil mlădițe tinere cu rădăcini cari s'au sădit pe răpila și surpăturile atât de multe de pe hotarul nostru.

Lacl de smoală.

Din „Iadul“ lui Dante, cânt XXII.

Precum le dau matrozilor pe mare
De l'finii semn cu spetele rotunde
Să-și apere corabia de înecare,
Așa vr'un biet mișel și ici și unde
Câtând să mai răsună 'n sus se saltă,
Dar numai scăpărând și ear s'ascunde.
Și așa cum stau broscuila la olăță
În bălți, la mal, cu capul scos, și tac,
Ear trupul gros întreg îl au în bălță,
Așa și aici mișelii în smoală fac.
Dar când s'apropia Sbirilita-Barbă,
Ei iuși pureau sub clocotul din lac.

Văzui pe unul, vai, nevrând să fiarbă,
Cum sta asemeni broștei ce rămâne
Când toate ear în lac, pitită în earbă.
De pâr însă înhășindu-l Bot-de-căne
Cu cangea-l ridică să vadă ce-i
Și o vidră se părea că în cange ține.
(Știam pe nume acum pe dracii mei,
Luai și seama când aleși ei fură,
„Și și cum se numeau așa între ei).
„Haid, pasă, Foc-Nestins, curând te cară
Și implântă-ți ghiara să-l jupești de piele!“

Așa strigau ei toți ca dintr'o gură.
„De poți, să 'ntrebi, Măestre al căii mele,
Ce duh e bietul, cel-ce geme 'n ghiara
Acestor rēi și 'n mâni așa de rele.“
Mergând aproape, l'a întrebă de țara
Din care a fost, Virgil. Ear el ne spuse:
„Născut am fost, sērmanul în Navara,

„Ear mama în slujba unui domn mă puse,
„Căci nu 'ndelung avui pe tata cold:
„Peri mișel, păpându și tot ce avuse.
„Foiu serv apoi la bunul domn Divald
„Și numai pungașii făcui nștotul,
„Ear drept răsplăt 'n smoală acum mă scald“.

Dar Rit-de-Porc ce avea doi colți în botul
Cel larg de vier, mai lucii ca oțelul,
I a dat un ghiont de-i rupse un sold cu totul.

De rēi motani mai dete șoricelul!
Sbirilita Barb' atunci la pept strîngendul:
„Cât timp îl țin, vō rog, cu încetinelul!“
Apoi către poet el întorcendul:
„Se 'ntrebi ce vrei, ci întrebă mai curând
C'asteaptă Foc-Nestins să-i vie rindu-l!
„Cunoști, a zis măestrelui întrebând.
„Prin smoală vr'un netrebnic să se siccă
Latin? „Ear el: „Lăsați mai de curând
„Pe un duh vecin cu voi, pe un de nimică.
„De ar fi acum de-asupra-mi păcătosul,
„N'as duce eu de draci atâta frică!“
Ear Foc-Nestins: „Ștăm mult cu ticălosul!“
Și în braț i a înșept cărligul cu grăbire,
Lăsându i gol de tot de carne osul.
Ear Fund-de-lad tot da să-l i-a în primire
De jos, mai dela pulpi, ci în rotogol
Si-a întors vâtafal aspra lui privire,
Și a stat puțin tăcut turbutul stol.
Virgil atunci din nou vorbind grăit-a
Spre cel-ce sta privindu și osul gol:
„Dar cine a fost, de ți plângi așa urșita
Că nu-i și el, să fiți în smoală soți?“
Ear el atunci: „Călugărul Gomita

„Galuricul, hoț meșter între hoți!
„În mâni avui el astfel pe dușmanul
„Lui Nin, încât îl laudară toți.
„Dar el li dete vânt! Șiret ce i banul,
„Cum el zicea! Și a fost înș-lător
„Și într'alte slujbe în toate cu toptanul.
„El are soț pe cel din Logodor,
„Pe Zanche acum, și-și spun nenumărate
„Tocând mereu de dragă țara lor —
„Dar vai, nu vezi pe aceasta în fălci cum bate!

„Eu multe v'as vorbi, dar ată se sară
„Să-mi vire acest urit o ghiară în „pate!
„Spre Fund-de-lad ce-și tot juca o ghiară
„S'a întors vâtaful ear: „Ce e cu tine?
„Taiatule din furci, acum te cară!“
— „De vreți Lombazzi ori Florentini mai bine“.

Vorbi cel stând de spaimă ca pe ace,
„Și vreți să-i auziți, vi-i chem la mine.
„Să-i lase numai dracii aceștia în pace,
„De o parte stând, să n'aib'ai mei vr'o teamă:
„Și chiar de aici, nu unul eu voiu face
„Să iasă în mai, ci șapte toți de o seamă!
„Le fac știutul semn din palma goală,
„Când vr'unul dintre noi pe alți-i cheamă“.

Dar Bot-de-Căne dând din cap, se scoală
Cu botu în vânt: „Auzi ce gânduri are,
Mișelul zice așa, s'ajungă în smoală!“
Acesta în pungașii un meșter mare
Răspunse: „Da, mișel, cum judeci tu,
Că fac pe ai mei să suferă mai tare“.

Dar Sbete Aripi tot cumpătu-și perdu
Și a zis, deși-l opreau ai săi: „N'ai unde!
De-mi sari în lac, eu n'o să fug acu
În urma ta, ci în sbor te s'jung prin unde:
Că nu i fi tu mai drac ca noi cu toți!
Haid, fraților, sub mal, și ne-om ascunde“
Rușine ce au pășit aici netoții.
Ei toți priveau pe mal acum în poartă,
Și întăiu acel ce opri mai tare soții.
Pândindu și timp pungașul, într'o doară
Își dete vânt, și în palme pân' ai bate
Sări în adănc, trăgând pe draci pe sfoară.
Ei toți au stat acum cu guri căscate,
Dar mai ales acel ce cauza fu:
Deci el porni strîgând: „Te-am prins fșrate!

Țărie însă sborul său n'avu
Ca groaza celui-lalt perit sub undă,
Deci dracul se înăbă injurând acu.
Când vede un șoim tot astfel se acufundă
O rață în lac; trudit apoi el pleacă.
Și ciuda 'n el nu poate s'o ascuadn

Nevrând să lase acest prilej să treacă
Sbură, dorind, pe urmă-i Foc-Nestins,
Să-l scape 'n lac, și ceartă să se facă:
Deci când văzu pe Sbete Aripi invins
Sări pe el de-odată cu bătaia
Și o luptă peste lac acum n'a 'nceina.
Dar ghiare avea și acesta țari ca gata
Să-l scarmene virtos! Și așa de sus
Căsură unde ardea mai rău vșpaia.
Pe pace focu 'ndată i a adus,
Dar n'aveau chip să iasă acum spurcații,
Atâta cleiu pe aripi li-s'a pus.

Pe lângă aceea că ni s'au trimis acele mlădițe gratuite, s'au dat comunei în tot anul câte 240 coroane ca ajutor pentru speșele ce le-ar avea comuna cu cultivarea acelor flori. Bani aceștia s'au căpătat dela înaltul minister de agricultură prin dl protopretor cercual.

Tot gratuit s'a prezentat în comună un domn prim-forestier cu doi practicanți dela școala de agronomie a statului, — cari au arătat oămenilor noștri cum să sădească tinerele mlădițe în locurile surpate, și acum și-e mai mare plăcerea când acele să vâi prinse și desvoltându-se într'un mod uimitor, — numai să fie acele scutite de atacul oilor și a caprelor cari le-ar cauza mari stricăciuni.

Sper însă în actuala antiție comunală, că-și va face datoria față de prevaricanți, cari ar îndrăzni a atinge locurile acele cu pășunatul vitelor mărunte.

Di prim forestier ni-a promis că în anul viitor ne va trimite 50 mii de nuc, dacă rădăcinile sadelor se vor desvolta în grădina statului așa, ca să poată fi sădite, ear la casă că aceasta să nu se poată întâmpla în primăvara viitoare, atunci în anul următor cu siguranță se va împlini promisiunea d-sale dată pe cuvântul de onoare.

Aceste toate sunt lucruri bune și fapte care merită mulțumită și recunoștință, ceea ce prin aceasta o și exprim!

Petnic, în 21 Iulie 1902.

Protopretor din Petnic.

O întrebare!

Că și în Ciciova-montană, tot astfel și la noi, inspectorul școlar însoțit de organele societății și alți domni dela putere, prezentându-se în școala română, au primit școala și tot ce se afla în ea, afară de portretul P. S. dlui Episcop diecesan.

Eu unul, care am avut privilegiu ca înainte de venirea inspectorului să află ce tîndu-ni-se din partea protopopului tractu: despre actul consistorial, prin care se îndrumau comunele bisericesti a protestat energic contra primirei, nu m'am putut din destul mira, ca cu ocaziunea luării școlii noastre n'a fost de față nici protopretorul local, nici comitetul parochial, ca să apere, dacă nu școala, atunci cel puțin portretul P. S. dl Episcop.

E dureros dar și caracteristic că portretul bunului Arhiepiscop a ramas fără stăpîn și apărător în comuna Recița-montană.

Pe mal se vâta cu toți fărtașii
Sblrita Barb' acum, și patru inși
Cu cângii i-a trimis să-și scoată frații.
El luți s'au dus, și de pe mal întinși
Cătau să-i prindă și din cleiu să i scoată
Pe cei-ce copii gameau sub scoarță prinși
Și în lucru așa lăsarăm neagra g'oată.

G. Cosbu.

Poesii populare.

(Din Toracul-mic).

Frunză verde ș'o nuia
Știl tu mândruța mea,
Când în luncă eu ședeam,
Cât de tare te iubiam.
Frunză verde fol de nalbă
Te-am iubit, că mi-ai fost dragă,
Dar tu mândr-o m'ai lăsat
De-ți duc dorul ne'ncetat,
Și și-o fi mândră păcat
Pentru-n tinerel băiat.

Frunză verde fol de nalbă
Mândra-i naltă, fața-i albă,
Cu ochi verzi și mijitori
Ș'o s'eruți să nu mai mori.
Luna stelele să vezi
Ochii mei cum lăcrămeză,
Și inima cum suspină
Ziua noaptea n'am odihnă,
Pentru tine mult iubită
Și acum de tot perdută,

Intreb:
a) Trimis-a protopopul ordinațiunea aceea și preotului nostru, — și dacă da:
b) de ce preotul nu a adus la cunoștință comitetului, ca așa și comuna noastră să-și fi putut face datorința.

Când conducătorii astfel știu respecta poruncile autorităților, să nu ne mirăm că perdem totul.

Să răspundă cei loviți.

Iosif Barbu.

Daruri pentru biserică.

Ziua de sf. Maria, Hramul bisericii ort. române din parochia Elisabetinului-Timșorii s'a sărbătorit est-timp din partea credincioșilor noștri cu rară însufățire și bucurie. Ca în toți anii, așa și est-timp s'a făcut între credincioșii parochiei colecta pentru adunarea banilor trebuincioși la procurarea berbecului ce an de an îndatinează a se frigă întreg pe frigare în ziua hramului în piața dinaintea bisericii române, ear în orele de după amiază împodobit cu pangice și tot felul de zaharicale între chioțele de bucurie se poartă pe la casele tuturor credincioșilor noștri, ca toți să se împărtășească din prinosul ce reaminteste jertfa lui Avram. Un ob.șou acesta pe cât de vechu, pe atât de frumos și admirat chiar și din partea străinilor, cari atrași în modul acesta la biserică noastră română, ridică însemnătatea sărbătorii și cimentează legătura sfântă dintre popor și biserică noastră străbună.

Bucuria sărbătorii și-a ajuns culmea în decursul serviciului Dumnezeesc, când parochialul local a consacrat Domnului un ornă nou preoțesc și 2 rapori ce s'au procurat pe calea colectei întreprinse din incidentul hramului bisericii din partea mult stimatelor doamne Lucreția Selagianu și Angelina Toth. Femeile române din localitate adevă, cari cu ent înainte proiectaseră și o reuniune română de femei pe teritoriul acestei parochii cu scopul mareț de a ajuta biserică, școala, copil săraci români, vându-le și alte așezăminte umanitare, care însă în lipsa statulei trebuincioase n'a putut funga ca atare, conștie de rolul ce-l au în sinul bisericii, văzând lipsele ce le îndură biserică noastră pe toate cărările, dar mai ales în adjuțarea bisericii, din incidentul serbarii hramului adunate în localul ședințelor comitetului parochial și animate de frumosul esemplu al comitetului parochial, care la timpul său luase măsuri de a se aranja o petrecere populară la hram cu scopul ajutorării bisericii, nu numai că

au cedat bisericii, în scopul ajustării cu ornamente bisericesti, considerabila sumă de 205 cor. și interesele intercalare de 20 cor. ce erau depuși ca fond al proiectatei Reuniuni de femei într'o casă de păs rare, ci și de astă dată pentru augmentarea acestei sume au luat laudabila inițiativă de a întreprinde din parte-le în favoarea bisericii o colectă în sinul societății d'aici. Astfel s'a ajuns îmbucurătorul rezultat, că s'a putut procura frumosul ornă preoțesc și 2 rapori în valoare de 430 cor. Fapta creștinească și zelul mult stimatelor doamne și femei române din localitate se laudă de sine. Prealnduratul părinte cereș le va împleni cununa mării sale cerești în ceriuri ear înălțătorul lor exemplu servească de model și indemn tuturor mamelor române.

Deși în ziua hramului s'a exprimat de pe sf. amvon tuturor preastimatelor doamne și domni contribuenți profundă mulțumită prin rostul paroculul local — din însărcinarea și în numele comitetului parochial vin a o repeta aceasta, și pe această cale.

Bată și lista marinoșilor: I. La colecta făcută de doamnele Lucreția Selagianu și Angelina Toth, au contribuit d nele: Leontina Gaiță, 14 cor.; Eugenia Pisciă și Lenca Marian câte 12 cor.; Agnita Gruici, 11 cor.; Lucreția Selagianu, Angelina Toth, și Elena Cioban câte 10 cor.; Ecaterina Barbu, Emanuil Ungurean, Dr. Petru Teșle și Dr. Cornel Nicoră, câte 6 cor.; Ioan Teodorovici și B. Lechner câte 5 cor.; Paul Rotariu, Ecaterina Muntean, Dimitrie Gruici, Maria Birescu, Dr. Valeriu Mezin, Dr. G. Adam, Dr. Aurel Cosma, Maria Mioc, Iosif Nemet, Dr. C. Tebiesz și Silviu Mera câte 4 cor.; Ecaterina Coch, Ioan Rodean și Maria Gruici câte 3 coroane Terezia Iancu, Petru Mașiu, Nicolae Todorescu, Teodor Unipan, N. Hinterseer, Elena Toth, N. Farcaș, Simeon Mașcovescu, George Berar, George Ioanovici, G. Capdebo, Dr. Emeric Tebiesz, Dr. G. Lichtsindl, B. Buder, Deutsch, F. Nenadovici și I. Betenstein câte 2 cor.; Nicolae Cojocar, Elena Vancu, Iosif Vermeșan, Tit Mărgineanțiu, Iova Nicolici, Alexandru Mihața, Ecaterina Muncii, Iosif Geml, Dr. B. Meșco, N. Ivanovici, N. Nădășan, Ioan Iancu, Gabriela Masac, Mihail Florian, Nicolae Broștean, George Petcuț, Elena Cloașă, Mihail Tomici, Persida Stanovici Persida Maxim, Ecaterina Mărcucian, Eva Pavlovici Ioan Petru, Pavel Petru și Alexandru Petru câte 1 cor.

II. Suprasolviri la casa bisericii d-nii: Iosif Pinteș, R. Jahner, A. Fleisig, Kerschek Kubitsek, F. Dang, P. Pavlovici, P. Milu, Maria Neagul, N. Jahner, I. Plavogin, Maria Marca, Ioan Muntean, N. Boreșan și Iuliana

Petrovici câte 1 cor.; N. Drechster 4 cor.; Mita Craiovan 40 fl.

În numele comitetului parochial:

Gavril Selegianu,
paroch.

Intimpinare.

Vlaicoveș, în 14 Iulie 1902.

În numărul 27 al prețitiei noastre fol „Tribuna Poporului” a apărut un articol sub titlul „concertul din Alibunar” subscris de „Un ascultător”.

Subscripții fiind însărcinați de către „Reuniunea de cetire și cântări din Vlaicoveș” ca interesați în cauza aceasta ne ținem de datorință a da câte-va deslușiri referitoare la articolul amintit ca nu cumva să fie sedus On. public cetitori de neadevărurile scrise de dl „Un ascultător”!

Suntem siguri că nu greșim dacă spunem că știm cine e autorul, ascuns sub masca a Unui ascultător, nu vom însă al numi, de oare-ce nu aflăm de demn a spune numele unuia atât de răuvoitor, care în tot chipul cercă a duce în răscăire opiniunea publică.

„Laudă-te gură că ești pumnul” e sicala Românilor și dl autor — așa să vede — însășișit de sicala aceasta s'a pus să dea onorațiilor cetitori o mulțime de neadevăruri în nedejdea aceea, că va putea seduce on. public, care nu cunoaște împrejurările de pe la noi. Oare nu s'a cugetat dl „Un ascultător” la scrierea articolului său, că vor fi și de acia între on. cetitori, cari cunosc prea bine stările și persoanele de pe la noi și așa dl „Un ascultător” cu articolul D-sale va servi numai de obiect de ris.

Dar să vedem cum să laudă dumnealui: „corul vocal din comuna Vlaicoveș sub conducerea harnicului învățator George Popovici.” — Poftim! câte-va cuvinte numai și atâtea greșeli a făcut dl „Un ascultător”. Dar să le vedem: dumnealui zice: corul vocal din com. Vlaicoveș; numirea aceasta e greșită deoarece sub conducerea harnicului învățator George Popovici nu e nici un cor vocal (romănesc), dar e: a Vlajkoveci polgări dal 6a zone egiptet, a cărui membru pot fi numai patrioși însufății! (ce înțelege oare harnicul învățator sub numirea aceasta!). „Egiptetul” acesta a fost înființat numai și numai cu același scop, ca în mod indirect — să desființeze Reuniunea noastră înființată la stăruință și cu ajutorul mai multor Români cuprinși de dorul înaintării și culturii naționale de către neobositul nostru preot. Nu știu deci cu ce drept și din ce cauză îl numește dl autor pe învățatorul George Popovici de harnic!

Cum înțelegi D-ta die „Un ascultător” cuvântul harnic? Noi credem că harnicia de a face neînțelegere și tulburare în comună și în loc de aș învăța elevi săi a bate zi pe zi pragul biroului — cum o face aceasta harnicul D-tale învățator! Domnule! dacă D-ta cunoști mai de aproape pe învățatorul

Și afară nu te lasă,
Și te ține ca legată
Să nu te vâd nici-odată,
Măcar de te-ar și lega,
Tot vei fi tu mândra mea,
De te-ar ținea n lanț legată
Tot te-ai săruta odată,
Și ear mândră eu gândesc
Și ție așa-ți vorbesc,
Dar s'ascuți cuvântul meu
Ținea-mi-ți-ar Dumnezeu,
Că io-ți spun cuvânt ales
Și-am de gând să te iubesc.

Eu mă duc pe drum cu ceață
Șatul meu rămâne n față,
Eu mă duc pe drum în jos
Șatul meu rămâne n dos,
Și m'am dus nu chiar departe
Numai peste patru sate,
Și tare mă nstrăinat
Mândruțiță te lăsat.
Mândruțiță comloșeană
Vin' la mine, făți pomână,
Să te mai string eu în brață
Să te sărut cu dulceța,

Țucu-ți Feme ochii tăi
Că frumos te uși cu ei,
Ochii și sprincenile,
Peptul și mărgelile,
Că ochii tăi sunt de-a scoate
Din loc inimile toate,
Și n obei a le băga.

A le stringe și lega.
De ale tale clipele
Cum pot să scap eu din ele!
Că colorul tău în față
Tu-mi ești și chin și dulceța
În toată a mea viață,
Cât de mare folosință
Îmi dă scumpa ta ființă,
Fi tu însă milostivă
Și nu îmi face mpotrivă,
Că focal dragostei tale
Mă arde într'ale sale,
Și cu totul mă topește
Ca să fac ce ei gândeste
Nu-mi vol afla norocirea
Mi-se pare nicăirea,
Fără numai când pe tine
Te-oi răsădi ear la mine.

Rău mă doare inima
După mândruțița mea,
Ah, că n'am o buruiănă
Ca să pun la astă rană,

Ca să-mi trăească-a mea nană.
Ah, fetișă fetigoară
Crești mai iute mărișoară,
Și să-mi crezi tu mândra mea,
Cum mă doare inima.

Culese de Teodor Chindea,
june român.

nostru George Popovici și susțin că e harnic — arunci ori nu cunoști însemnătatea acestui cuvânt — ori ești și D-ta de o potrivă cu harnicul și de D-ta laudatul învățător! Căci intracolo stă oare harnicia unui învățător român (la școală confesională!), ca în loc de a da mână de ajutori poporenilor, cari voiesc a înainta în ale culturii — să-și bată joc de ei și să nimicească toate încercările lor bune și folositoare!

Harnic se poate numi oare acel învățător, care în loc de a merge la știa biserică să poartă cu muzica pe stradă urlând și chizănu chiar așa precum o fac aceasta oamenii beți. Mă rog aceasta așa s'a întâmplat la noi după concertul dat în 24 Iunie de „harnicul” învățător George Popovici — ba încă și mai mult! S'a întâmplat și aceea nenorocire că fiind „harnicul” învățător prea slab de picioare și prea greu la cap — tovarășii săi de tot voioși l-au aruncat peste gard în grădina școlii!

Să vedem însă ce spune mai departe dl. „Un ascultător!” După ce laudă programa și executarea pieselor aducând cuvinte măgulitoare concertanților — exclamă: Durere însă, căci concertul a fost foarte slab ceretat. Da durere de autor, dar nu pentru aceea ce ești D-ta, ci pentru că D-ta ești, așa slab de minte, că nu poți înțelege de ce „floarea națiunii române din Alibunar” n'a luat parte la concertul harnicului învățător „ci din contră au animat și pe unul și pe altul ca să nu ia parte la acel concert”. Doar nu-ți închipui D-ta că un Român cum sunt frunții din Alibunar va lua parte la un concert la care să invite prin invitații ungurești și care să arangază la sărbătoare nemțescă! Căci așa a fost! Din aceasta poate învăța harnicul învățător și conșoții lui precum și dl. „Un ascultător” că aluga la două gânte nu poți fi și că vând să zezi pe două scane te trezești sub masă. — Harnicul învățător voină a face pe placul „patrioților” din Alibunar a făcut învierea în limba maghiară sperând că îi va putea câștiga în modul acesta; dar amar s'a înșelat „harnicul” învățător. Al curaj să crezi de „Un ascultător” și după aceasta, că „floarea națiunii române din Alibunar” de aceea n'a luat parte la concertul arangiat sub conducerea „bravului” învățător că s'or fi temând că și petrecerea aceasta va fi „așa de scandalosă” ca și aceea dată „de corul condus de preotul Vlaicoveșului”.

Dacă da, atunci ne permitem a te întreba că de unde ști D-ta aceasta! De unde ști D-ta că corul acela a fost „condus de preotul Vlaicoveșului”? Și prin ce, de ce a fost petrecerea aceea „așa de scandalosă!”

De unde ști D-ta că corul nostru a fost „condus de preotul Vlaicoveșului”? Al fost de față la concertul acela? Al văzut că preotul ne-a condus, ori și-or fi spus alții!

Dacă al fost de față, atunci sigur, că n'ai văzut pe preotul nostru să conducă corul — deoarece ce subscrișul a avut ocazie de a-l conduce! Dar dacă nu, atunci D-ta numai al auzit aceasta, ce însă nu-ți dă drept a afirma aceasta prin fol.

Mai rămâne să ne răspunzi la întrebarea din urmă, că de ce a fost petrecerea „așa de scandalosă!”

Cum, dle, de unde ști aceasta! Al văzut sau al auzit din alții? fie una fie cealaltă noi îți spunem, că ear pătătuști!

D-ta vrei să dai sfat iubitorului nostru părinte sufletesc să nu se ocupe „cu lucruri cari nu le înțelege” și pe noi ne sfătuiești să ne lipim „de harnicul învățător” al D-tale!

Dle, preotul nostru n'are lipsă să primească sfat de la nime mai mal puțin de la D-ta, care nici singur nu ști ce vorbești. Că preotul nostru s'ar ocupa „cu lucruri ce nu le pricepe”, este earăși un neadever grosolan ca și celelalte scornite de D-ta în articolu-ți nu de mult publicat.

Vrei pe noi să ne sfătuiești — atunci trebuie să fi preotul nostru — căci să ști că noi numai de la Știința Sa primim sfaturi ear nu de la toți nesocotiiți. — Ce interes al D-ta să ne vesti alipiț de „harnicul și bravul” D-tale învățător George Popovici? Nu știm; și o spunem însă că dorința aceasta D-tale atunci se va împlini „când o face nucul pere!”

Altă dată dle „Un ascultător” nu te ascunde în tufă — ci arată te — să vadă lumea că, cine ești!

Rămânem cu toată stima:

Dimătrie Rochitovan, Ioan Ureche,
vice-președinte, secretar și dirigentul
corului bisericesc.

Vulcanii și catastrofa din Antile.

De când cu nimicirile pricinuite de vulcanii din Martinica și San-Vicent din Antilele-mici, chestia vulcanilor a eșit din cercul mai îngust al specialiștilor și a atras luarea aminte a publicului cult din toată lumea.

Care să fie pricina vulcanilor? se întrebau unii.

Mai de mult, când se credea că pământul e aproape în întregime topit și că numai pe deasupra are o coajă de vre-o patru-zeci sau cincizeci de kilometri, explicarea vulcanilor părea simplă și ușoară.

În adevăr minunea era cum de nu se întâmplă mai multe și mai mari catastrofe, cum de nu se rupe coaja aceasta în bucăți și nu năvălește materia topită să acopere continente întregi.

Ba învățații admiteau că asemenea cataclisme s'au întâmplat mai de multe-ori și că toată lumea vegetală și animală a fost de mai multe ori nimicită și c'a trebuit să se înceapă din-nou.

Teoria aceasta a cataclismelor universale a fost părăsită, când s'a dovedit că dela păturiile cele mai vechi cunoscute și până astăzi se vede un lanț neîntrerupt între faunele și florile ce s'au dezvoltat pe pământ, deci că dela data când se formau în oceane păturiile de mai cele mai vechi (laurentiene, huronice etc.) și până astăzi n'a fost un cataclism universal, care să fi nimicit toate sau măcar mai toate ființele vii.

Ar fi putut însă susținea unii că toate păturiile cunoscute sunt formate în urma cataclismului ultim și că nimic nu ne dovedește că n'ar putea fi de acum un cataclism așa de uriaș în cât să se topească din nou cu desăvîrșire toată coaja pământului, cu toate păturiile și cu toate urmele de ființe viețuitoare din ele și apoi viața să înceapă din nou, iar dela capăt, cu ființe asemănătoare cu cele din păturiile laurentiene și, treptat-treptat, să se desvolte întrerupte de cataclisme locale, în curs de milioane de ani iară și o lume vegetală și animală, tot așa de variată, de diferențiată și de vrednică de admirat ca și cea de azi.

De asemenea cine ne-ar fi putut opri de a ne închipui, că asemenea dezvoltări au putut fi înainte de epoca laurentiană și că vre-un cataclism a nimicit păturiile în cari se află păstrate urmele acelor lumi, împreună cu toate ființele vii și deci că în perioada laurentiană nu e cea mai veche din lume organică de pe pământ, ci numai începutul celei din urmă care viețuiesc și astăzi prin urmașii săi.

În adevăr asemenea idei s'ar putea susținea, dacă n'ar fi acum dovedit că pământul e aproape în întregime solid; că în lăuntru e fierbinte, dar solid, că solidificarea s'a început mai degrabă dela centru decât dela suprafață sau și dela ntruce și dela suprafață.

Unii admit că între coajă și partea din lăuntru solidă s'ar fi așezat o pătură topită, rămasă din materia lipidă primitivă; alții că pătura aceasta este, dar că nu e rămasă din materie primitivă lichidă, ci că s'a topit mai pe urmă prin felurite acțiuni chimice ale apei care pătrunde la adâncime etc.

Părerea cea mai răspândită e însă că pământul e în regim solid și că se află oceane de materie topită așezate sub oceanele de apă pe când în alte părți pământul e solid până la centrul său.

Schimbarea regiunilor vulcanice în cursul istoriei pământului și legătura ce se constată între răspindirea actuală a Vulcanilor și Oceanele de astăzi, dă mare sprijin acestei păreri.

Ast-fel în jurul Oceanului celui Mare vedem un șir de vulcani aproape neîntrerupt, de-alungul Coastelor Americilor, Asiei și Oceaniei.

Se mai constată vulcani înconjurați de toate părțile de apă, cum e centrul vulcanic din insulele Havai (Sandwich) din

partea de la Nord de Equator a Oceanului celui mare.

Nu intrăm acum în amănuntele dovezilor astronomice și matematice pe cari se bazează învățații, cari susțin soliditatea pământului. Vom spune numai că osia (axa) pământului are o mișcare conică, adică descrie două conuri cu vârful în centrul pământului, îndreptându-se rind pe rind către alte stele sau puncte ale sferei cerești.

Dacă pământul ar fi aproape în întregime liquid, mecanica arată că mișcarea aceasta ar trebui să fie cu totul de altă mărime decât e în adevăr.

Dacă însă admitem că e aproape în întregime solid, dăm de valori cari se potrivesc cu cea măsurată.

Mi-se pare că dovada aceasta astronomică-mecanică e cu desăvîrșire convingătoare, în starea de astăzi a cunoștințelor noastre.

Stanislas Meunier, un învățat bătrân, dintre cei mai competenți, în „La Nature”, în privința cauzelor vulcanilor dă următoarea explicație:

„Nenorocirea spăimântătoare care a lovit frumoasa noastră colonie Martinica, atrage luarea aminte asupra cauzelor vulcanice.

„De oare ce am făcut mulți ani cercetări lungi și amănunțite asupra vulcanismului, cred că voi interesa pe cititori, dând câte-va explicații, cari resumează starea chestiei.”

„Trebuie să deosebim două lucruri cu totul deosebite la o erupție: pricina explosivă subterană și aflarea în pământ a substanțelor explosive.

„Această substanță se află într-o mulțime de regiuni și trebuie s'o privim ca fiind o soluție de abur de apă, sub apăsare foarte mare, în lavă topită.

„E ceva asemănător cu apa gazoasă din sifoane, în care se află topit, sub apăsare, acid carbonic gazos.

„Se știe că scufund astupușul unei butelii de aceasta, puterea acidului carbonic aruncă afară toată apa: acidul carbonic scăpînd de apăsare se preface în gaz liber și aruncă și apa ce-l ținea topit în ea.

„Vulcanul trebuie privit ca o sticlă uriașă cu apă gazoasă: cât timp e astupată, nu se simte nimic în afară, dar e destul să se facă în pământ o crăpătură, care să pună în legătură adâncimea, unde se află lava cu abur de apă topiți în ea, cu atmosfera; și explozia se va produce aruncînd în aer tot ce-l stă în cale și provocînd după ploaie de cenușă și lapili (pietricile) vărsarea lavei.

„Deci pentru ca un vulcan să facă erupție e de ajuns să se facă o comunicație spre afară și să se slăbească împotriva astupușului de la deschidere vulcanică.

„Dar trebuie să știm cum se face materia explosivă, lava cu abur de apă topiți în ea. Nu se poate crede că lava e din materie veche topită a pământului și că se află tot d'una acolo, căci atunci fenomenul ar fi neîntrerupt și nu s'ar întâmpla numai din când în când.

„Fără îndoială, apa pătrunde la adâncime de la suprafață, dar, de o cam dată, pare lucru neînțeles cum se face de pătrunde apă în laboratoarele vulcanice, când acolo domnește o presiune atât de uriașă.

Și pentru a explica lucrul acesta, Stanislas Meunier crede că apa ajunge la adâncime prin același fenomen care dă naștere munților.

Pătura de de-așupra a pământului e îmbibată cu apă, așa numita apă de carieră. Sub aceasta se află însă o pătură solidă, fierbinte și lipsită de apă.

Prin crăparea coajei pământului se formează așa zisele failles: o parte se pleacă, iar alta rămâne pe loc sau se ridică.

Din această mișcare, și avînd în vedere că crăpăturile sunt oblice, se face că atunci îmbibate cu apă de carieră se găsesc prinse între pături fierbinți,

Aceste stînci se topec, iar apa se preface în abur și se topește în lavă, sub apăsare mare.

Prezența apei ajută la această topire, pe care Meunier o numește „fusiune aposă”.

Materia explosivă e ast-fel formată. Trebuie numai să se facă o deschidere care să slăbească apăsarea și erupțiunea vulcanică va avea loc.

Dare de seamă și mulțumită publică.

Cu ocaziunea petrecerii aranjate de inteligența română din Murș-Uioara cu concursul tinerimii din jur, pentru înfrățirea unui cor la biserica gr. cat din loc a încurs un venit brut de 232 cor. 70 fl. Din suma aceasta subtrăgîndu-se spesele de 131 cor. 70 fl. rezultă un venit curat de 100 coroane.

Cu această ocaziune au încurs următoarele suprasolviri marinimoase: Felix Károly, director la fabrica de sodă 6 cor., Societatea „fabrica de sodă” 20 cor., Frits Pál, consilier reg., Pop Basil câte 2 cor., Bőjthe H., protopretor 2 cor. Jóness I., N. Rus, notar, I. Dergan, executor reg., George Patăcean, cand. de adv., N. Baciu, preot câte 1 cor., Horváth M 1 cor. 40 fl., Virág I. 3 cor. 40 fl., Kastaletto Hugó 1 cor. 80 fl., A. Gajta, stud. fl., Iancsó S., preot ref., N. Maior, medicinist, M. Buzdugan, preot, Dr. Ionel Mesaroș, cand. de adv., Vasile Moldovan, stud. fl., I. Truța, sub-notar., A. Pop. Dr. Erdőy, A. medic, Iavorszki I., C. Szabo, Dunat. Em. câte 40 fl., V. Orăsan, preot gr. or. 80 fl.

În numele comitetului arangiator exprimăm și pe calea aceasta mulțumite p. t. domni pentru suprasolvirile marinimoase, cu cari a binevoit a contribui.

Murș-Uioara, la 6 Sept. 1902.

Dr. Sebastian Radu, Dr. Aurel Sava,
președinte, casar.

La concertul arangiat de tinerimea română din Pecica-română au binevoit a contribui următorii domni:

Ioan Ardelean, inv. pens., 2 cor. 40 flereri, Mihai Bodrogean 1 cor., Dr. Nicolau Ciacian 6 cor. 80 fl., Nicolau Patăhy 2 cor 40 fl., Tibor Nassy 2 cor. 40 fl. Pavel L-itner 4 cor. 80 fl. Ioan Rftci 2 cor. 4a fl. Nicolau Adler 4 cor. 80 fl. Dimitrie Pontra 3 cor. 20 fl. Dna Dr. Ghebeles 9 cor 60 fl. Stefan Roja 9 cor. 60 fl. Vasile Chiorogari 4 cor. 80 fl. Constantin Bodrogean 4 cor. Dr. Dimitriu Barbu 4 cor. 80 fl. Romul Barbu 1 cor. Eftem H-deșan 2 cor. 40 fl. Gh-orgh- Moldovan 2 cor. Nicolau Săuți 3 cor. 20 fl. Petru Codoș 3 cor. 20 fl. Silvia Rusu 1 cor. Gh-orgh- Saleh 1 cor. Francisc Zahál 9 cor. 60 fl. Nicolau Coșotan 1 cor. Iuliu Lășă 2 cor. 40 fl. Stefan Novac 7 cor. 20 fl. Stefan Tămășdan 3 cor. 40 fl. Remus Juncan 1 cor. 60 fl. Petru Mesei 1 cor. 60 fl. I-lca Ristic 2 cor. 40 fl. Dr. Friedman 2 cor. 40 fl. Plorea Ponta 1 cor. Ilie Mitric 1 cor. Aurel Bodrogean 4 cor. 80 fl. Eftem Rusu 3 cor. 20 fl. N. Morariu 1 cor. Vasile Cădari 4 cor. 20 fl. Adolf Elias 1 cor. 60 fl. Alexandru Gawilovits 4 cor. 80 fl. Sofia Gheran 3 cor. 20 fl. Savu Rujianschi 2 cor. 60 fl. Dimitrie Igrisan 1 cor. N. Bolchiș 1 cor. Mareș Braum 2 cor. 40 fl. Gheorgh- Novac 1 cor. Sida Novac 2 cor. Nicolau Pac 1 cor. Maxim Stein 4 cor. 20 fl. N. Coș 2 cor 40 fl. Suprasolviri au dat următorii domni: Ioan Ardelean inv. pens. 1 cor. Mihai Bodrogean 1 cor. Dr. Nicolau Ciacian 4 cor. vna Dr. Gh-beles 40 fl. Boldjar Bucurovici 2 cor. Stefan Novac 2 cor. 80 fl. Stefan Tămășdan 1 cor. 60 fl. Sever Bocșan 5 cor. Aurel Novac 5 cor. Iancu Sfat 3 cor. Alexandru Mocsor yi 5 cor. Iosif Cripp 7 cor 20 fl. S'a încasat de tot 207 coroane, s'a apesat 181 cor. 23 fl.

Primească domnii contributory și pe aceasta cale mulțumită pentru sprijinul dat.

Venitul curat de 25 coroane 28 fleri pe baza ho k-trei comitetului arangiator s'a dat unui tiner spre a-și acoperi încălta l'pele.

Pecica-română, la 9 Sept. 1902.
Aureliu Novac, Eftem Hedegan,
președinte, casar.

A apărut:

STROPÎ DE RÔUĂ

DE
ELENA DIN ARDEAL.

Prețul 1 cor. plus 3 fil. porto.

Se află de vânzare la Administrația ziarului „Tribuna Poporului“.

Asigurați: viață, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad
A BĂNCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALĂ SIBIENE
„TRANSYLVANIA“

Principalele oferte pentru asigurații din comitatele: Arad, Bichiș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fix, rente, zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 60—600 cor. se plătesc la moment în ziua morții întimplată;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, recvisite ș. a. prin spargere;
4. Contra grîndinei: grâu, secară, orz, encuruz, ovės, viș (vinea), plante industriale: cânepă, in, hîmei, nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecțe se pot primi la agenturile noastre locale și cercuale mai în fleșce care comună și direct prin

Agentura principală „Transsylvania“ în Arad
Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899. 428 — 98

Asigurați contra furturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț!

Institutul de credit pe pământuri în Sibiu.

(NAGYSZEBENI FÖLDHITELINTÉZET.)

Pe lângă condițiunile cele mai avantajoase dăm împrumuturi ipotecare

cu amortisare pe 30 1/2, 38 și 40 1/2 ani în rate de jumătate de an, în cari se cuprinde plățirea atât a cametei, cât și a capitalului.

Împrumuturile se plătesc cu bani gata în valoarea nominală a scrisurilor ipotecare.

Arangarea împrumuturilor o efectuește încredințatul nostru

Szücs F. Vilmos în Arad

care poate da totodată toate deslușirile.

Institutul de credit pe pământuri în Sibiu.

(Nagyszebeni Földhitelintézet.)

Provocându-mă la anunțul de sus, rog onor. public doritor de împrumuturi ipotecare, ca și pîn'acum și de-acum să se adreseze cu încredere la mine cu afacerile sale; principiul meu a fost și rămîne același, ca să pretez publicului în totdeauna un serviciu solid.

Spesele de întabulare la dorința le anticipez; onorariul meu urmează ulterior.

Cu stimă:

Szücs F. Vilmos

Institut de credit pe imobile și pământuri

în Arad, Piața Boros Béni nr. 22 (Casa Spielmann)

(Etagiul I.)

Pentru răspuns binevoift a alătura o marcă de 10 fleri.

784 — 3

Sanatoriu și institut de cură cu apă rece

— învitat de înaltul minister de interne prin ordinațiunea Nr. 81.945/1901. —

În toată Ungaria-sudică singurul institut de cură autorizat, care iarna vara stă deschis pentru public și primește la cură bolnavi cu locuința în institut și externiști. Bolnavii pot avea la dispoziție sfatul ori-și-cărui medic.

Mijloace de lecuire:

Baie cu lumina electrică: pentru vindecarea reumei, podagrei, îngrășării, nevralgiei, boalei de rinichi, boalelor de sînge și înveninării prin metale. Aceste băi pot fi folosite și de cei bolnavi de inimă, 15 bilete 15 fl.

Baie de cură cu apă rece: pentru sănătoși întărire, și vindecă boale de intestine (mațe), insomnia, durerile de cap etc. 15 bilete 6 fl. Abonament lunar 10 fl.

Baie de acid-carbon: pentru vindecarea boalei de inimă, boalelor femești și lecuirea slăbirei pricinuită de nervositate. 15 bilete 18 florini.

Baie maure: pentru vindecarea boalelor femești, reumei, nevralgiei, înțepenirea mușchilor etc. 15 bilete 16 fl.

Baie cu apă rece electrică: Vindecă nervositatea, dureri de nervi, slăbirea reea peste tot a sistemului nervos. 15 bilete 15 florini.

Inhalatii: soole sau cu extract de brad. După modelul celor din Reichenhall și Gleichenberg, — în contra boalelor de plămîni și de gât. 15 bilete 9 fl.

Gimnastica-svedeză: pentru vindecarea strîmbărilor de spinare, înțepenirii mușchilor; pentru lecuirea slăbirei la copii anemici. Taxă lunară de la 10 fl. în sus, după gravitatea cazului de boală.

Massage: pentru vindecarea boalelor de nervi, a anemiei, a îngrășării peste măsură și a slăbirei generale. 15 massage 6 fl.

Massage electrice: pentru vindecarea nervosității, a durerilor de nervi și pentru ușurarea mistuirii. 15 bilete 12 fl.

Electrisare galvanică și cu curent faradio: Bolnavii interniști pot avea la dispoziție sfatul ori-și-cărui medic. — O odaie (cu încălzit, luminat și serviciu) și proviziunea sau întreținerea: 85 d. pe lună.

Medicul conducător:

Dr HECHT,

Arad, Strada Zrinyi (fostă Sziget) Nr. 3 (Intrare în stradă vis-à-vis de Teatru, între prăvăliile Maresch și Szabó). Telefon 270.

541 — 68

Prăvălie de mode

ROSENBLÜH H. ȘI SOȚUL

în ARAD

Colțul pieței Szabadság și stradei Forray.

Recomandă marele său magazin de mode pentru dame: mătăsuri, pânzături și chifonuri.

Trusouri gata, barcheturi, plapome și matrațuri, confecțiunea noastră proprie.

Cele mai bune fabricate solide, și prețurile cele mai ieftine.

Materie fină pentru reverenzi, cari își conservă culoarea, în Arad numai la noi se află în asortiment bogat.

Executăm confecționarea de

reverenzi, paltoane, pardesiuri,

și le pregătim prin binecunoscutul croitor Dragan Adamovici.

Avem în mare asortiment materie și mătăsuri pentru

ornate și prapori bisericesti.

Putem presenta nenumărate scrisori de recunoștință despre reverenzile ce noi le pregătim, precum și despre serviciul nostru bun și ineseptionabil.

Cu distinsă stimă:

Rosenblüh H. și soțul.

792 14—25